

Tomi Juho Kivioja

PÄÄTÖS KULLANHUHDONTALUVAN MYÖNTÄMISESTÄ

Kullanhuuhdentalupahakemus

Hakija: Tomi Juho Kivioja

Vireilletulopvm: 1.3.2012
Täydennyspvm: 27.3.2012
Etuoikeuspvm: 27.3.2012
Hakemuksen tarkoitus: Kullanhuuhdonta valtion omistamalla alueella.
Kaivoslain (621/2011) 4 luvun 22 §:n mukaan kullanhuuhdontaan valtion omistamalla alueella on oltava kaivosviranomaisen lupa.

PÄÄTÖS

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto myöntää kaivoslain (621/2011) nojalla Tomi-Juho Kiviojalle kullanhuuhdentaluvan lupatunnuksella HL2012:0010.

Perustelut: Hakija on osoittanut, että kaivoslaissa (621/2011) säädetty edellytykset täyttyvät eikä kaivosviranomaisen selvityksen (liite 3) perusteella luvan myöntämiselle ole kaivoslaissa säädettyä estettä.
Kaivoslaki (621/2011) 45 § ja 50 §.

Kullanhuuhdentaluvan haltijalla on tässä luvassa mainitulla kullanhuuhdonta-alueella yksinoikeus etsiä ja kartoittaa maaperässä esiintyvää kultaa, ottaa talteen ja hyödyntää maaperässä esiintyvää kultaa huuhtomalla sekä ottaa talteen ja hyödyntää huuhtonnan sivutuotteena irtomaasta löytyvät platinahiput sekä jalo- ja korukivet.

Kullanhuuhdonta-alueen tiedot

Pinta-ala: 5,0 ha
Alueen nimi: Ivalo Pearl IV
Sijainti: Inari, Ivalojoen, Metsähallituksen hallinnoima valtionmaa, Hammastunturin erämaa-alue, Natura2000-suojelualue. Alueen sijainti ja rajat ilmenevät tämän päätöksen liitetystä kartasta (liite 2).

Päätöksen täytäntöönpano

Kullanhuuhdentalupaan perustuvat toimenpiteet saa aloittaa, kun siihen oikeuttava lupapäätös on lainvoimainen ja luvassa määrätty vakuus on asetettu. Jos kullanhuuhdentalupaan perustuvat toimenpiteet edellyttävät muualla lainsäädännössä vaadittua lupaa, saa toimenpiteen kuitenkin aloittaa vasta, kun asianomainen lupapäätös on

lainvoimainen tai toiminnan aloittamiseen on saatu oikeus asiassa toimivaltaiselta viranomaiselta.

Lupamääräykset

Päätöksen voimassaolo:

Kullanhuuhdonta-lupa on voimassa neljä vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 65 §.

Luvan voimassaoloaika on lain sallima enimmäisaika luvan voimassaololle, koska kullanhuuhdonnan ei katsota aiheuttavan yleiselle tai yksityiselle edulle sellaista vahinkoja tai haittaa, että luvan voimassaoloaikaa olisi lyhennettävä.

Menetelmät:

Tämä lupa oikeuttaa imuroimalla suoritettavan koneellisen kullankaivun suorittamiseen lupa-alueella. Toiminta voidaan aloittaa vuosittain 1.7. alkaen

Perustelut: Lupahakemuksen mukaisesti. Hakemuksen mukaisen imurikaivun suorittamiseen tarvitaan kullanhuuhdonta-luvan lisäksi ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset luvat. Toiminta-ajan rajoittamisella huomioidaan alueella oleva suuren petolinnun pesäreviiri.

Kullanhuuhdonta-alueen kunnossapito

Kullanhuuhdonta on rajoitettava välttämättömiin toimenpiteisiin. Kullanhuuhdonta-luvan nojalla tapahtuvasta toiminnasta ja muusta kullanhuuhdonta-alueen käytöstä ei saa aiheutua haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, olennaista haittaa muulle elinkeinotoiminnalle, merkittäviä muutoksia luonnonolosuhteissa, harvinaisten tai arvokkaiden luontoesiintymien olennaista vahingoittumista, merkittävää maisemallista haittaa tai muille lähitöllä olevien alueiden käyttötarpeille haittaa tai vahinkoa eikä vahinkoa alueella sijaitseville kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille ja niiden pihapiirille. Kullanhuuhdonta-luvan haltijan on pidettävä kullanhuuhdonta-alue sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää turvallisuuden vaatimukset eikä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheudu.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 24 §.

Poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentäminen

Kullanhuuhdonta-luvan haltijan on estettävä porojen joutuminen jyrkkäreunaisiin kaivukuoppiin tai luiskattava kaivannot siten, ettei niistä aiheudu vaaraa alueella liikkuville poroille tai porotalouden harjoittajille. Lupa-alueelle ei saa virittää puiden väliin naruja tai muuta vastaavaa, joka voi aiheuttaa vaaratilanteita alueella mahdollisesti liikkuville.

Perustelut: Alue kuuluu Hammastunturin paliskunnan alueeseen.

Lupamääräyksessä mainituilla toimenpiteillä vähennetään kullanhuuhdonnasta poronhoidolle aiheutuvia haittoja erityisellä poronhoitoalueella. Myös tämän luvan muissa lupamääräyksissä kielletään

olennaisen haitan aiheuttaminen muille elinkeinoille sekä määrätään aiheutuneiden vahinkojen ja haittojen korvaamisesta. Alueella ei toimita vesistöalueen ulkopuolella.

Saamelais- ja kolttu-asioiden liittyvät määräykset

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on huolehdittava, ettei toiminnasta yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa aiheudu sellaista haittaa, joka olennaisesti heikentäisi edellytyksiä harjoittaa saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria. Mikäli olennaista haittaa aiheutuu, toiminta on keskeytettävä ja aiheutunut haitta korjattava välittömästi.

Perustelut:

Alue sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella. Annetuissa lausunnoissa esiin tulleet saamelaiselinkeinojen harjoittamiseen ja saamelaiskulttuurin ylläpitämiseen liittyvät yksilöidyt asiat on otettu huomioon tämän luvan lupamääräyksissä. Uuden lain myötä kullanhuuhdonta-alueen suurin mahdollinen koko pieneni seitsemästä hehtaarista viiteen hehtaariin. Tämän seurauksena kullanhuuhdontalupien keskikoko tulee pienemään ja toiminnan yhteisvaikutus vähenemään.

Kullanhuuhdonta koskeva selvitysvelvollisuus

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden tulee vuosittain toimittaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle selvitys talteen otetun kullan ja käsitellyn irtomaan määrästä sekä rakentamisesta kullanhuuhdonta-alueella ja muusta alueen käytöstä.

Selvityksen tulee sisältää:

- 1) talteen otetun kullan määrä grammoina
- 2) käsitellyn irtomaan määrä irtokuutiometreinä
- 3) käytetyt tutkimus- ja työmenetelmät
- 4) kullanhuuhdonta-alueella työskentelevien henkilöiden määrä henkilötyöpäivinä
- 5) työskentelyaika kullanhuuhdonta-alueella
- 6) tehdyt maisemointi- ja jätehuoltotoimenpiteet

Selvitys on jätettävä kaivukautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 28 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 9 §.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ja sen noudattaminen

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on noudatettava viranomaiselle toimittamaansa kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 25 §. Kullanhuuhdonta on velvollinen huolehtimaan maa- ja kivennaisjätteen synnyn ehkäisemisestä, sen haitallisuuden vähentämisestä sekä jätteen hyödyntämisestä tai käsittelemisestä.

Vakuus

Kullanhuuhdentaluvan haltijan on asetettava 1400 euron suuruinen pankkitalletusvakuus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneen vahingon ja haitan korvaamista sekä kaivoslain mukaisten jälkitoimenpiteiden suorittamista varten.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 107 §

Vakuus määräytyy kaivumenetelmän ja alueen ominaisuuksien perusteella. Alueella harjoitetaan imurikaivua. Alue ei sijaitse tieverkon välittömässä läheisyydessä.

Ilmoitus kullanhuuhdonta-alueen maastotöistä

Kullanhuuhdentaluvan haltijoiden on ilmoitettava etukäteen kirjallisesti alueen hallinnasta vastaavalle Metsähallitukselle sekä alueen paliskunnalle ja saamelaiskäräjille kaikista maastotöistä, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa tai haittaa. Maastotöitä koskevassa ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) töistä vastaavan henkilön nimi sekä yhteystiedot;
- 2) arvioitu maastotöiden aloitusajankohta ja kesto;
- 3) tarkempi selvitys, mitä maastotöitä tehdään sekä mitä työmenetelmiä ja koneita käytetään;
- 4) arvio toimenpiteiden määrästä;
- 5) alueella työskentelevien henkilöiden lukumäärä;
- 6) arvio maastotöiden vaikutuksista ympäristöön;
- 7) tarvittaessa selvitys muista seikoista, joilla voi olla merkitystä.

Maastotöitä koskevaan ilmoitukseen on liitettävä kartta, johon on merkitty alue, jolla maastotöitä tullaan tekemään. Ilmoitus on tehtävä viimeistään kuukautta ennen maastotöihin ryhtymistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 27 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 7 §.

Jälkitoimenpiteet

Kun kullanhuuhdentalupa on rauennut tai peruutettu, on kullanhuuhdentaluvan haltijoiden saatettava kullanhuuhdonta-alue välittömästi yleisen turvallisuuden vaatimaan kuntoon, poistettava rakennukset ja rakennelmat sekä laitteet, huolehdittava alueen kunnostamisesta ja siistimisestä sekä saatettava alue mahdollisimman luonnonmukaiseen ja maisemallisesti tyydyttävään tilaan. Kullanhuuhdentaluvan haltijoiden on tehtävä viipymättä kirjallinen ilmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja Metsähallitukselle, kun edellä mainitut toimenpiteet on saatettu loppuun. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä viimeistään vuoden kuluttua luvan raukeamisesta tai peruuttamisesta. Ilmoituksen tulee sisältää tieto jälkitoimenpiteiden päättymispäivästä sekä kuvaus toteutetuista jälkitoimenpiteistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 29 §.

Korvaus alueen hallinnasta vastaavalle viranomaiselle

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on suoritettava Metsähallitukselle vuotuista korvausta 50 euroa hehtaarilta. Kullanhuuhdontakorvaus on ensimmäiseltä vuodelta maksettava viimeistään 30 päivänä siitä, kun kullanhuuhdontalupa on tullut lainvoimaiseksi. Seuraavina vuosina korvaus on maksettava viimeistään 15 päivänä maaliskuuta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 102 §.

Vahinkojen ja haittojen korvaaminen kullanhuuhdonta-alueella

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on korvattava kullanhuuhdonta-alueella tapahtuvasta kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneet vahingot ja haitat, jollei jonkin toimenpiteen osalta korvauksesta toisin säädetä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 103 §.

Luvan muuttaminen

Mikäli kullanhuuhdonta koskevien toimenpiteiden määrässä, laadussa tai aikataulussa tapahtuu sellainen muutos, että lupamääräyksiä on tarpeen tarkistaa, on luvan haltijan haettava kullanhuuhdontaluvan muuttamista kaivosviranomaiselta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 69 §.

Luvan jatkaminen

Mikäli luvan voimassaoloa halutaan jatkaa, tulee hakemus luvan voimassaolon jatkamiseksi toimittaa kaivosviranomaiselle viimeistään kaksi kuukautta ennen luvan voimassaolon päättymistä. Hakemukseen tulee liittää lupaharkinnan kannalta tarpeelliset ja luotettavat selvitykset alueella harjoitetun toiminnasta ja siitä, että alueella on edelleen edellytyksiä löytää kultaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 66 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 27 §.

Rakentaminen

Kullanhuuhdontalupa ei oikeuta rakentamiseen.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 26 §. Lupahakemuksessa ei ole haettu lupaa rakentaa kullanhuuhdonta-alueelle lain tarkoittamia rakennuksia

Maastoliikenne

Kullanhuuhdonta-alueella ja sen ulkopuolella tapahtuva maastoliikenne edellyttää maastoliikennelain mukaisen luvan maanomistajalta.

Perustelut: Maastoliikennelaki (1710/1995) 2 luku 4§

Lupahakemuksen käsittely

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tiedottanut hakemuksesta kuuluttamalla siitä 30 päivän ajan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sekä Inarin kunnan ilmoitustauluilla. Hakemus on ollut nähtävillä 10.5.2012 saakka. Lausunnot ja mielipiteet on tullut toimittaa viimeistään 10.5.2012. Hakemus on kuulutettu uudelleen aluemuutoksen vuoksi ja se on ollut nähtävillä 12.12.2013 saakka. Lausunnot ja mielipiteet on tullut toimittaa viimeistään 12.12.2013. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden päätöksen diaarinumero 10659/14/7203 johdosta pyytänyt uudet lausunnot hakemuksesta kaivoslain 38 §:n nojalla saamelaiskäräjiltä, alueen paliskunnalta ja alueen hallinnasta vastaavalta viranomaiselta. Lausunnot on tullut toimittaa 28.10.2015 mennessä.

Lausuntopyynnöt ja lausunnot hakemuksesta

Hakemuksesta on lähetetty lausuntopyynnöt ja saatu lausunnot seuraavasti:

- 1) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Hammastunturin paliskunnalle 5.4.2012 ja 12.11.2013

Hammastunturin paliskunta ei ole jättänyt lausuntoaan hakemuksesta.

- 2) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Metsähallitukselle 5.4.2012 ja 12.11.2013 Metsähallituksen lausunto 24.4.2012

LAUSUNTO

Haettu alue sijaitsee noin kilometri Ivalojoen Kultalasta alavirtaan päin Kolmosenkosken pohjoisrannalla Ivalojoella Hammastunturin erämaa-alueella Inarin kunnassa.

Suurelta osin nyt haetulla alueella on ollut Timo Martikaisen nimissä valtaus 8108/1, joka on päättynyt 31.12.2010. Martikaisella on ollut vuosi valtauksen päättymisen jälkeen hoitaa alueen jälkityöt kuntoon ja valtaus on tarkastettava tulevana kesänä 2012. Näin ollen Metsähallituksen hyväksi talletettu vakuus on palauttamatta eikä ennen tarkastusta tiedetä, tarvitaanko vakuutta jälkitöiden teettämiseen. Metsähallitus esittää, ettei alueelle tule myöntää uutta kullanhuuhtontalupaa ainakaan ennen kun entisen valtaajan nimissä ollut alue on tarkastettu ja vakuus vapautettu.

Edellisen lisäksi on huomioitava, että haettavalta alueelta on tiedossa sekä erittäin uhanalaisen lajin että Euroopan Unionin luontodirektiivin liitteen II kasvilajien esiintymiä. Tämän lausunnon liitteenä on Metsähallituksen suojelubiologi Saara Tynyksen laatima viranomaiskäyttöön tarkoitettu selvitys em. lajeista sekä esitys kullanhuuhtontaluvan myöntämiseen liittyen.

Alueelta ei ole tiedossa kulttuuriperintökohteita.

Kullanhuuhtontaluvan hakija on hakemuksessaan ilmoittanut suorittavansa sekä lapio- että imurikaivua. Mikäli Turvallisuus- ja kemikaalivirasto em. asiat huomioiden päättää kuitenkin myöntää haetun kullanhuuhtontaluvan päättyneen valtauksen 8108/1 tarkastamisen jälkeen, antaa Metsähallitus lausunnon koneellisesta kullankaivusta, kun varsinaisen ympäristölupahakemus selvityksineen tulee Metsähallitukselle lausunnonle. Lisäksi

- Metsähallitus pyytää muistuttamaan kaivajaa seuraavista asioista mahdollisen kullanhuudontaluvan myöntämisen yhteydessä:
- Kaivutoiminta tulee tapahtua siten, että alapuoliseen vesistöön ei pääse liettymistä aiheuttavaa mineraalainesta eikä ravinteita. Maa-ainesten pääsy alapuoliseen vesistöön voidaan estää riittävällä veden kierrätyksellä ja saostusaltailla.
 - Mahdollisille rakennuksille/rakennelmille on hankittava etukäteen luvat. Kaivutyöhön liittyvä majoittuminen ja muu toiminta tulee tapahtua kultanhuudonta-alueen sisäpuolella (hakemuksessa oli rantaviiva rajattu hyvin kapeaksi).
 - Kaivukauden päättyessä on jyrkät kaivantojen reunat luiskattava. Reunat on myös merkittävä maastoon riittävän näkyvästi. Näillä toimenpiteillä parannetaan maaston muiden käyttäjien turvallisuutta ja estetään vahinkoja.
 - Metsähallituksen kanssa on sovittava mm. seuraavista asioista:
 - o Pystypuiden kaataminen on kielletty. Mikäli kultanhuudonta-alueella on puustoa tutkimustyön esteenä, on puiden poistamisesta sovittava ennakkoon.
 - o Maapuiden keruu polttopuiksi vaatii luvan.

Metsähallitus katsoo, että kultanhuudontaluvan saaja on kaikilta osin vastuussa Metsähallitukselle ja/tai kolmannelle osapuolelle kaivutoiminnasta mahdollisesti aiheutuvista vahingoista.

Metsähallituksen lausunto 28.11.2013

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on pyytänyt Metsähallitukselta lausuntoa koskien Tomi Kiviojan muuttanutta kultanhuudontalupahakemusta HL2012:0010. Haettu alue sijaitsee reilu kilometri Ivalojoen Kultalasta alavirtaan päin Kolmosenkosken seudulla Ivalojoella Hammastunturin erämaa-alueella Inarin kunnassa.

Alueelta ei ole tiedossa kulttuuriperintökohteita eikä uhanalaisten kasvien esiintymiä. Haettu alue on nyt rajattu siten, että uhanalaisten lajien esiintymät jäävät alueen ulkopuolelle. Kultanhuudontaluvan hakija on hakemuksessaan ilmoittanut suorittavansa vain imurikaivua veden alla. Metsähallitus on 30.8.2013 antanut Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle lausunnon Tomi Kiviojan koneellista kullankaivua koskevasta ympäristölupahakemuksesta ja lausunnossaan esittänyt ne vaatimukset, jotka huomioimalla ympäristölupa voidaan myöntää.

Metsähallitus pyytää muistuttamaan kaivajaa seuraavista asioista mahdollisen kultanhuudontaluvan myöntämisen yhteydessä:

- Kaivutoiminta tulee tapahtua siten, että alapuoliseen vesistöön ei pääse liettymistä aiheuttavaa mineraalainesta eikä ravinteita.
- Mahdollisille rakennuksille/rakennelmille on hankittava etukäteen luvat. Kaivutyöhön liittyvä majoittuminen ja muu toiminta tulee tapahtua kultanhuudonta-alueen sisäpuolella.
- Metsähallituksen kanssa on sovittava mm. seuraavista asioista:
 - o Maapuiden keruu polttopuiksi vaatii luvan, pystypuiden kaataminen on kielletty.
 - o Maastoliikenne on luvanvaraista.

Metsähallitus katsoo, että kullanhuuhdontaluvan saaja on kaikilta osin vastuussa Metsähallitukselle ja/tai kolmannelle osapuolelle kaivutoiminnasta mahdollisesti aiheutuvista vahingoista.

- 3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Inarin kunnalle 5.4.2012 ja 12.11.2013
Inarin kunnan teknisen johtajan lausunto 23.5.2012 ja 4.12.2013
 Hakemusalue ei sijoitu oikeusvaikutteisen kaavan alueelle
Inarin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lausunto 23.5.2012 ja 4.12.2013
 ympäristönsuojeluviranomaisella ei ole lausuttavaa hakemukseen

- 4) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 5.4.2012 ja 12.11.2013
Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto 30.5.2012.

Tomi Juha Jaakko Kiviojan hakemus (Ivalo Pearl IV) koskee kaivoslain (621/2011) mukaista kullanhuuhdontalupaa. Kullanhuuhdontalueen pinta-ala on 4,842 ha. Valtausalue sijaitsee Hammastunturin erämaa-alueella Ivalojoella Kultalasta kilometrin alavirtaan päin. Kolmosenkosken pohjoisrannalla. Valtaus on Hammastunturin paliskunnan alueella. Ivalo Pearl on toiminut Ivalojoella 1980-luvulta lähtien.

Toiminta tapahtuu pääosin veden alla tai joen välittömässä läheisyydessä. Pienimuotoista vedenalaista kullanetsintää imurointimenetelmällä sekä maakaivuuta. Käsiteltävät määrät ovat enintään viisi kuutiometriä vuodessa. Kalusto koostuu 5 hv:n polttomootorikäyttöisestä vesipumpusta.

Imuroinnin edellyttämää ympäristölupaa Kivioja hakee ennen toiminnan aloittamista.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmassa on esitetty, että pintamaita kaivetaan 0,3 m³ ja kivennäismaita 0,7 m³. Maamassoilla maisemoidaan aiemmat kaivujäljet. Toiminnan loppuessa kaivuuvälineet ja tavarat viedään pois. Alue siivotaan toiminnan jäljistä.

Lapin ELY-keskus lausuu lupahakemuksesta seuraavaa:

Kullanhuuhdonta-alue (valtaushakemusalue) on uusi alue, joka sijoittuu Hammastunturin erämaan Natura-alueelle (FI 1300 203), joka on liitetty Natura-verkoston EY:n luontodirektiivin (92/43/ETY) mukaisena erityisten suojelutoimien alueena (SCI). Alueen suojelun perusteena on luontodirektiivin liitteen I 13 luontotyyppiä ja luontodirektiivin liitteen II kuusi lajia. Luontotyypeistä on priorisoituja luontotyyppiä aapasuot, boreaaliset luonnonmetsät, puustoiset suot ja tulvametsät. Myös alpiiniset ja boreaaliset tunturikankaat sekä tunturikoivikot esiintyvät laaja-alaisina luontotyyppinä. Liitteen II lajeista alueella esiintyvät mm. saukko, ahma, laaksoarho ja lapinleinikki. Hakijan tulee tehdä Natura-tarveharkintaselvitys.

Suunnitellulla kullanhuuhdonta-alueella on Hertta-rekisterin Eliöt-tietokannan (SYKE) mukaan luonnonsuojeluasetuksen liitteen 3a mukaan koko maassa rauhoitettujen kasvilajien (laaksoarho, lapinleinikki) esiintymiä. Rauhoitetun kasvin tai sen osan poimiminen,

kerääminen, irtileikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty (luonnonsuojelulaki 42 § 2. mom.).

Luontodirektiivin liitteen II b ja IV b lajien laaksoarhon (*Moehringia lateriflora*) viisi esiintymää ja lapinleinikin (*Ranunculus lapponicus*) yksi esiintymä on kullanhuuhdonta-alueella. Laaksoarhot sijoittuvat rantakoivikon tulvavalleille ja lapinleinikki jokivarren pajupensaikkojen määrälle maalle.

Lapinesikon (*Primula stricta*), joka on erittäin uhanalainen (EN) kasvilaji ja luontodirektiivin liitteen II b ja IV b laji, neljä esiintymää sijoittuvat kiviselle tihkuniitylle ja kalliorannoille. Lapissa on tiedossa 176 varmaa lapinesikon esiintymää Hertta-rekisterin Eliöt-tietokannan mukaan.

Ivalojoen pohjoisrannalla valtausalueella toimittaessa tulee pidättäytyä ranta-alueella kaivamiselta ja imuruoppausmassojen levittämiseltä (maisemointi) muilla alueilla, mutta alueen ylävirran puoleisessa länsipäässä noin 270 metrin matkalla, 340 metrin matkalla alueen puolesta välistä itään päin ja alueen itäpäässä viimeisen 170 metrin matkalla toimintaan voitaneen suostua. Näiden alueiden ulkopuolella tulee välttää myös tarpeetonta liikkumista ja varusteiden säilyttämistä.

Rauhoitettujen, uhanalaisten ja luontodirektiivin lajien tiedossa olevat esiintymät (10 kpl) sijoittuvat joen pohjoisrannalle, joten erityisesti maankaivu rannalla ja imuruoppauksen läjitysmassat aiheuttavat alueen kasvillisuuden merkittävän heikentymisen ja häviämisen vaaran. Lajit jäävät maamassojen alle ja esiintymä häviävät. Edellä mainittujen kasvilajien esiintymien hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 42 §:n mukaan kiellettyä. ELY-keskus voi myöntää luvan poiketa 39 §, 42 § ja 47 §:ssä säädetyistä rauhoitussäännöksistä, jos lajin suojelutaso säilyy suotuisana. Luonnonsuojelulain 48 § 2. momentin mukaisen poikkeusluvan.

Luonnonsuojelulain 49 §:ssä säädetään, että ELY-keskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen tämän pykälän 1. momentin kiellosta sekä 2. momentissa tarkoitettujen eläin- ja kasvilajien osalta 39 §:n ja 42 §:n 2. momentin kiellosta luontodirektiivin artiklassa 16 (1) mainituilla perusteilla. Lintudirektiivin lintujen osalta voidaan myöntää poikkeus direktiivin artiklassa 9 mainituilla perusteilla.

Suuren petolinnun pesäreviiri on kullanhuuhdonta-alueella, joten erityisesti kesäkuussa pesintä lähimmällä pesällä voi häiriintyä tai jopa keskeytyä kaivu- ja imuruoppaustoiminnasta ja alueella liikkumisesta. Luonnonsuojelulain 39 § 1. mom:n mukaan kiellettyä on rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänsä kannalta tärkeillä paikoilla. Näin ollen toiminta saadaan valtausalueella aloittaa 1.7. lähtien. Ivalojoella ko. valtausalueen kautta kulkee suosittu melontareitti välillä Kuttura – Tolonen. Melontareitin tulee olla esteetön koko melontakauden ajan. Vesilain mukaan vapaata kulkua vesistöissä ei saa estää aidoilla eikä muilla rakenteilla tai toiminnalla.

Poronhoidon tärkeät laidunalueet, laidunkierto ja vasomisalueet tulee ottaa huomioon töitä suunniteltaessa ja maastossa liikuttaessa.

Ympäristöluvan esittämisen yhteydessä hakijan tulee esittää, miten toiminta järjestetään niin, että luontodirektiivin ja rauhoitettujen kasvien esiintymät otetaan toiminnassa asianmukaisesti huomioon (kaivuta rajoitetaan).

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto 30.5.2012 ja 18.11.2013

Kullanhuuhdonta-alue sijoittuu Hammastunturin erämaan Natura-alueelle (FI 1300 203), joka on liitetty Natura-verkoston EY:n luontodirektiivin (92/43/ETY) mukaisena erityisten suojelutoimien alueena (SCI). Alueen suojelun perusteena on luontodirektiivin liitteen I 13 luontotyyppiä ja luontodirektiivin liitteen II kuusi lajia. Luontotyypeistä on priorisoituja luontotyyppisiä aapasuot, boreaaliset luonnonmetsät, puustoiset suot ja tulvametsät. Myös alpiiniset ja boreaaliset tunturikankaat sekä tunturikoivikot esiintyvät laaja-alaisina luontotyyppinä. Liitteen II lajeista alueella esiintyvät mm. saukko, ahma, laaksoarho ja lapinleinikki.

Suunnitellulla kullanhuuhdonta-alueella on Hertta-rekisterin Eliöt-tietokannan (SYKE) mukaan luonnonsuojeluasetuksen liitteen 3a mukaan koko maassa rauhoitettujen kasvilajien (laaksoarho, lapinleinikki) esiintymiä. Rauhoitetun kasvin tai sen osan poimiminen, kerääminen, irtileikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty (luonnonsuojelulaki 42 § 2. mom.).

Luontodirektiivin liitteen II b ja IV b lajien laaksoarhon (*Moehringia lateriflora*) viisi esiintymää ja lapinleinikin (*Ranunculus lapponicus*) yksi esiintymä on kullanhuuhdonta-alueella. Laaksoarhot sijoittuvat rantakoivikon tulvavalleille ja lapinleinikki jokivarren pajupensaikkojen märeille maalle.

Lapinesikon (*Primula stricta*), joka on erittäin uhanalainen (EN) kasvilaji ja luontodirektiivin liitteen II b ja IV b laji, neljä esiintymää sijoittuvat kiviselle tihkuniitylle ja kalliorannoille. Lapissa on tiedossa 176 varmaa lapinesikon esiintymää Hertta-rekisterin Eliöt-tietokannan mukaan.

Ivalojoen pohjoisrannalla valtausalueella toimittaessa tulee pidättäytyä ranta-alueella kaivamiselta ja imuruoppausmassojen levittämiseltä (maisemointi) muilla alueilla, mutta alueen ylävirran puoleisessa länsipäässä noin 270 metrin matkalla, 340 metrin matkalla alueen puolesta välistä itäänpäin ja alueen itäpäässä viimeisen 170 metrin matkalla toimintaan voitaneen suostua. Näiden alueiden ulkopuolella tulee välttää myös tarpeetonta liikkumista ja varusteiden säilyttämistä.

Rauhoitettujen, uhanalaisten ja luontodirektiivin lajien tiedossa olevat esiintymät (10 kpl) sijoittuvat joen pohjoisrannalle, joten erityisesti maankaivu rannalla ja imuruoppauksen läjitysmassat aiheuttavat alueen kasvillisuuden merkittävän heikentymisen ja häviämisen vaaran. Lajit jäävät maamassojen alle ja esiintymä häviävät. Edellä mainittujen kasvilajien esiintymien hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 42 §:n mukaan kiellettyä. Suuren petolinnun pesäreviiri on kullanhuuhdonta-alueella, joten erityisesti kesäkuussa pesintä lähimmällä pesällä voi häiriintyä tai jopa keskeytyä imuruoppaustoiminnasta ja alueella liikkumisesta. Luonnonsuojelulain 39 § 1. mom:n mukaan kiellettyä on rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten

lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämäkierron kannalta tärkeillä paikoilla. Näin ollen toiminta alueella voidaan aloittaa 1.7. lähtien. Ivalojoella ko. valtausalueen kautta kulkee suosittu melontareitti välillä Kuttur – Tolonen. Melontareitin tulee olla esteetön koko melontakauden ajan. Vesilain mukaan vapaata kulkua vesistöissä ei saa estää aidoilla eikä muilla rakenteilla tai toiminnalla. Poronhoidon tärkeät laidunalueet, laidunkierto ja vasomisalueet tulee ottaa huomioon töitä suunniteltaessa ja maastossa liikuttaessa.

5) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Saamelaiskäräjille 5.4.2012 ja 12.11.2013
Saamelaiskäräjien lausunto 12.8.2012

Kullankaivun ympäristövaikutukset ja vaikutukset saamelaiseen kalastusperinteeseen

Kaivoslain 3 §:n mukaan sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, sovelletaan tämän lain mukaista lupa- tai muuta asiaa ratkaistaessa ja muutoin tämän lain mukaan toimittaessa saamelaiskäräjälain lisäksi muun muassa luonnonsuojelulakia (1096/1996), ympäristönsuojelulakia (86/2000), erämaalakia (62/1991), maankäyttö- ja rakennuslakia (132/1999), vesilakia (264/1961), poronhoitolakia (848/1990), muinaismuistolakia (295/1963) ja maastoliikennelakia (1710/1995).

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan kullanhuuhtonlupahakemuksessa ei ole selvitetty riittävästi kaivoslain 34 §:n edellyttämällä tavalla selvitystä toiminnan ympäristö- ja muista vaikutuksista.

Ivalojoki on Inarijärven vaeltavan taimenen tärkein lisääntymisjoki. Inarijärven taimenkannasta noin 70 % on peräisin Ivalojoen vesistöstä (RKTL 2010). Vaeltavan taimenen lisääntymisalue ulottuu Ivalojoen pääuomassa Hammastunturin erämaa-alueen läpi Lemmenjoen kansallispuiston alueelle. Ivalojoen sivujoet ovat tärkeitä kutu- ja poikastuotantoalueita. Ivalojoen alaosa on tärkeä Inarijärvestä nousevan pohjasiiän kutualueita. Muualla jokivesissä ja järvilaaientumissa esiintyy muita siikamuotoja. Harjus on yleinen kalalaji jokivesissä. Purotaimenkantoja löytyy yleisesti varsinaisen vaeltavan taimenen esiintymisalueiden ulkopuolella.

Ivalojoki, samoin kun sen sivujoet, ovat matalia jokia ja erityisesti kuivina kesinä vesi voi olla todella alhaalla ja vaikutukset vähävetisessä joessa vedenlaatuun tulevat helposti. Raskasmetallipäästöjen vaikutukset ovat erityisen kielteisiä kalakannoille mm. pohjasiiälle. Kullankaivu lisää kiintoaineksen sedimentaatiota vaikuttaen vesiluontoon kielteisellä tavalla.

Koneellisen kullankaivun harjoittaminen jokivarressa aiheuttaa todennäköisesti haitallisia muutoksia muun muassa kalakannoissa, veden laadussa ja joen virtauksissa, hankaluuksia perinteisten kalastustapojen harjoittamiselle ja siten olennaista haittaa saamelaisten kulttuuriin kuuluvalla kalastuselinkeinolle. Kullanhuuhtonta voi aiheuttaa lievää veden samentumista ja siten mahdollisesti paikallista kalojen karkoittumista. Koneellisen

kullankaivuun vaikutus vesistöön ja sen eliöstöön olisi merkittävä. Ivalojoeki on luonnonarvoiltaan arvokas joki.

Vesilain (587/11) 2 luvun 8 §:n mukaan saamelaisten kotiseutualueelle sijoittuva tai vaikutuksiltaan sinne ulottuva vesitaloushanke on toteutettava siten, että se ei vähäistä suuremmassa määrin heikennä saamelaisten mahdollisuuksia käyttää heille alkuperäiskansana kuuluvia oikeuksia ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan sekä harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan. Koneellisen kullankaivun lisääntyminen vaikuttaa kalakantoihin ja tuo kielteisiä vaikutuksia saamelaisten kalastusoikeuksiin. Kalastus on osa saamelaisten perustuslain suojelemaa kulttuurimuotoa.

Kullanhuuhdonnan yhteydessä luontoon laskettavaa vettä pidetään ympäristönsuojelulain (86/00) 1 luvun 3 §:n 1 momentin 9-kohdassa tarkoitettuna jätevetenä, josta saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista (HE 277/2009 vp s. 196). Hakemuksessa ei ole selvitystä siitä, aiheuttaako jäteveden laskeminen ympäristön pilaantumista. Jos toiminnasta voi aiheutua ympäristön tai vesistön pilaantumista, on toimintaan hankittava ympäristölupa ympäristönsuojelulain 28 §:n mukaisesti (HE 277/2009 vp s. 197), mitä voidaan pitää lähtökohtana esitetyn kaltaisten kullanhuhdontahakemusten yhteydessä, jos hakemuksessa esitetyn suunnitelman tai mahdollisesti myönnettävän luvan ehtojen mukaan ympäristön tai vesistön pilaantumista ei voida ehkäistä.

Vaikutukset poronhoitoon ja saamelaiskulttuuriin

Saamelaiset ovat Suomessa alkuperäiskansa, jolla on oma kulttuuri, kieli ja elämänmuoto. Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Kysymys on saamelaisten perusoikeudesta omaan kieleensä ja kulttuuriinsa. Perustuslain 17 §:n 3 momentin tarkoittamana saamelaisten kulttuurina pidetään vakiintuneesti mm. poronhoitoa, kalastusta, metsästystä (HE 309/1993 vp, PeVL 3/1990 vp, PeVL 17/2010 vp ja PeVL 29/2004 vp ja PeVL 32/2010 vp).

Saamelaiskulttuuri on luontosidonnainen kulttuuri. Ympäristöön kohdistuvilla kielteisillä vaikutuksilla on suoraan kielteisiä vaikutuksia myös saamelaiskulttuuriin. Jotta Tukes voi arvioida kullanhuhdonnan vaikutuksia saamelaiskulttuuriin, tulee sillä olla riittävät tiedot saamelaisporonhoidon harjoittamismallista ja saamelaiskulttuurista.

Luvan myöntämisessä on huomioitava, että saamelaisporonhoito on tarkoituksenmukaista ja ekologista. Porot ovat pääasiassa luonnonlaitumilla ja eri alueilla eri vuodenaikoihin mikäli se on mahdollista. Saamelaisporonhoitoa kuvaa hyvin sen terminologia, pohjoissaamassa on yli 1500 porotermiä ja lisäksi omat lumi- ja maastoterminologiansa. Vaikka paliskuntajärjestelmän kautta on pyritty yhdenmukaistamaan poronhoitoa, saamelainen poronhoito on säilynyt ainutlaatuisena ja erityisenä. Saamelainen poronhoito perustuu

laidunkiertojärjestelmään, joka on riippumaton porojen biologisesta vaellusvietistä. Laidunkiertojärjestelmä perustuu talvi- ja kesälaidunalueisiin ja mahdollisuuksien mukaan myös syksyisiin rykimä- ja keväisiin vasotusalueisiin. Poronhoito perustuu poron ja ihmisen yhteiseen vuotuisaikakiertoon ja järjestelmä on hioutunut sellaiseksi, että se mahdollistaa poron mahdollisimman luonnonmukaisen käyttäytymisen. Saamelaisporonhoito on selkeästi kulttuurinen elinkeino, jossa erityisen tärkeää on kulttuurin ja elämäntavan siirtäminen sukupolvelta toiselle. Saamelainen korvamerkkijärjestelmä on osoitus tästä, korvamerkkit seuraavat edellisten sukupolvien korvamerkkejä joko suoraan tai pienin muutoksin. Korvamerkkien perusteella voidaan identifioida tietty poro tiettyyn sukuun ja alueeseen kuuluvaksi. Paimentolaisporonhoito vaatii tuntemusta poron biologiasta ja käyttäytymisestä, laajan maantieteellisen alueen tuntemusta ja sen kasvillisuuden tuntemusta sekä luonnonolosuhteiden tuntemusta.

Kaivoslain (621/11) 1 luvun 1 §:n 4 momentin mukaan laissa tarkoitettu toiminta sovitetaan yhteen saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana turvataan. Yhteensovittamisessa otetaan huomioon myös, mitä kolttalaissa (253/1995) säädetään kolttaväestön ja -alueen elinolosuhteiden ja toimeentulo-mahdollisuuksien edistämisestä sekä kolttakulttuurin ylläpitämisestä ja edistämisestä.

Kaivoslain 50 §:ssä säädetään luvan myöntämisen esteistä saamelaisten kotiseutualueella, koltta-alueella ja erityisellä poronhoitoalueella. Malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuhdontalupaa ei saa myöntää, jos luvan mukainen toiminta:

- 1) yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa olennaisesti heikentäisi saamelaisten kotiseutualueella edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria;
- 2) heikentäisi olennaisesti kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja koltta-alueella;
- 3) aiheuttaisi erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Lupa voidaan kuitenkin myöntää kaivoslain 50 §:n 1 momentissa tarkoitetusta esteestä huolimatta, jos este on mahdollista poistaa lupamääräyksen (kaivoslain 50 §:n 2 mom.). Perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 32/2010 vp), että kaivoslain kaltaisen sääntelyn yhteydessä esimerkiksi lupasääntelyn hyväksyttävyyttä ja oikeasuhtaisuutta voidaan arvioida vain suhteellisen yleisellä tasolla, minkä vuoksi tärkeäksi muodostuu se, että perusoikeusnäkökohdat ja perusoikeuksien rajoitusedellytykset otetaan huomioon lain soveltamisvaiheessa, etenkin päätettäessä laissa tarkoitettujen lupien myöntämisestä ja lupamääräysten sisällöstä. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan, tässä tapauksessa Tukesin, on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Perusoikeussääntelyn tarkoituksena on yksilön vapauspiirin suojaaminen valtiovallan, muun julkisen toiminnan ja yksityisen oikeussubjektin viranomaistoimintaan rinnastettavan toiminnan taholta tulevilta

puuttumisilta (HE 44/2003 vp ja PeVM 25/1994 vp). Tukesin on huolehdittava siitä, että asian käsittelyssä toteutuu kaivoslain edellytykset sekä perustuslakivaliokunnan edellyttämä perusoikeusmyönteinen kanta.

Valtaus sijaitsee saamelaiskäräjälain 4 §:ssä tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella ja kuuluu poronhoitolain (848/1990) 2.2 §:ssä erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettuun alueeseen. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetulla alueella olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Valtaus sijaitsee Hammastunturin paliskunnan alueella. Hammastunturin paliskunta sijaitsee erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella, jossa poroilla on vapaa laidunoikeus. Vapaa laidunnusoikeus on edellytys kannattavalle poronhoidolle. Se on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi. Se on turvattu lain tasoisella säädöksellä (PHL 3§). Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta, poikkeukset on lueteltu laissa. Vapaa laidunnusoikeus on alueen käyttöoikeus.

Tukesin toimittamasta asiapaperista ei ilmene, onko Hammastunturin paliskunnan hallitus käsitellyt valtaushakemusta. Hakijan toimittamasta selvityksestä ei myöskään ilmene, että asian tiimoilta oltaisiin oltu yhteydessä paikalliseen paliskuntaan. Hammastunturin paliskunnan korkein sallittu poromäärä on 5 500. Poronhoitovuonna 2010 - 2011 Hammastunturin paliskunnassa oli 91 poronmistajaa.

Hammastunturin paliskunnan alueelle on tällä hetkellä useita koneellisen kullankaivun valtaushakemuksia. Lähes kaikki sijoittuvat samalle suunnalle eli ns. "kultamaille". Ko. valtausalue sijoittuu Hammastunturin paliskunnan elintärkeille syys- ja talvilaidunalueille. Porot kaivavat jäkälää talvisin joen törmillä, kuivilla kankailla. Alueella liikkuu ajoittain satoja paliskunnan poroja. Koska alue on tärkeä poronhoidollisesti ja sillä harjoitetaan poronhoitoa juuri samaan aikaan, kun kullankaivu alueella on kiivainta, myös vaikutukset alueen poronhoidolle ovat merkittäviä. Kullankaivu Hammastunturin paliskunnan alueella tässä laajuudessaan, mitä kullanhuuhdontalupahakemuksien määrästä voidaan todeta, tuo kielteisiä vaikutuksia alueen poronhoidolle muuttaen laidunkiertojärjestelmää.

Lisääntyvä kullankaivu alueella lisää porokuolemia. Jyrkkäseinäiset kaivukuopat vesistöissä ja sen läheisyydessä lisäävät porojen, erityisesti vasojen hukkumisia ja putoamisia kuoppiin. Kaivukuoppien "liputtaminen" on johtanut kullankaivualueilla useiden porojen hirttäytymiseen. Poronhoitajille kuopat ovat myös turvallisuusriski, peittämättömät ja avoimet kuopat ovat vaarallisia liikuttaessa mönkijöillä, moottorikelkoilla ja jalkaisin. Merkitsemättömät kuopat voivat olla vaarallisia myös talvisin ja erityisesti keväisin, mikäli kuoppia ei ole merkitty huolellisesti maastoon.

Saamelaiskäräjät huomauttaa, että kaivutoimintaan liittyvä liikenne alueella ja koneiden käyttäminen ovat omiaan pelästyttämään poroja. Kaivutoimintaan liittyy lisäksi muun muassa

lisääntyneitä liikkumista myös raskailla ajoneuvoilla ja maastoliikennettä mönkijöillä ja moottorikelkoilla, jotka ovat omiaan aiheuttamaan haittaa saamelaiskulttuurille ja saamelaisten perinteisten elinkeinojen harjoittamisedellytyksille. Laidunten kestävyys ja laajuus ovat jo ennestään uhattuina muun muassa ilmastonmuutoksen ja muiden alueelle kohdistuneiden hankkeiden seurauksena. Saamelaisten kotiseutualueen luonto on erittäin haavoittuvaista ja äärimmäisen hitaasti uudistuvaa, joten koneellinen maaston muokkaaminen kaventaa laidunalueita pysyvästi.

Kaivoslain (621/11) 45 §:n mukaan kullanhuuhtontalupa myönnetään, jos hakija osoittaa, että tässä laissa säädetty edellytykset täyttyvät eikä luvan myöntämiselle ole tässä laissa säädettyä estettä. Lupa voidaan kuitenkin tässä laissa säädetystä esteestä huolimatta myöntää, jos este on mahdollista poistaa lupamääräyksillä tai pienentämällä alueen kokoa. Kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kullanhuuhtontalupaa ei saa myöntää, jos luvan-mukainen toiminta yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa olennaisesti heikentäisi saamelaisten kotiseutualueella edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria.

Kaivoslaki edellyttää, että lupahakemuksen käsittelyssä huomioidaan saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutuminen. Perustuslakivaliokunta on katsonut lausunnossaan (PeVL 32/2010 vp) kaivoslain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 273/2009 vp) johdosta, että kyseessä olevan kaivoslain 50 §:n säännökset takaavat perustuslain 17 §:n 3 momentissa ja YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 7-8/1976, KP-sopimus) 27 artiklassa turvattuja saamelaisten oikeuksia kieleen ja kulttuuriin (mm. poronhoitoon). Perustuslakivaliokunta (PeVL 32/2010 vp) on edellyttänyt, että kaivoslain 50 §:n 1 momentissa määrättyä olennaisuuskriteereitä tulkitaan ja sovelletaan perusoikeusmyönteisellä tavalla ja ottaen huomioon YK:n ihmisoikeuskomitean KP-sopimuksen 27 artiklaa koskeva käytäntö. Tukesin tulee hakemuksen käsittelyn yhteydessä huomioida KP-sopimuksen 27 artiklaa koskeva käytäntö ja selvittää hakemuksen vaikutukset YK:n ihmisoikeuskomitean ratkaisukäytännön mukaisesti.

KP-sopimuksen 27 artiklan mukaan niissä valtioissa, joissa on kansallisia, uskonnollisia tai kielellisiä vähemmistöjä, tällaisiin vähemmistöihin kuuluvilta henkilöiltä ei saa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään. Artikla turvaa saamelaisten oikeuden nauttia yhdessä ryhmänsä kanssa omasta kulttuuristaan. Ihmisoikeuskomitea on KP-sopimuksen 27 artiklan tulkinnan osalta katsonut, että säännöksessä tarkoitettua kieltämistä voi olla esimerkiksi sellainen maan tai luonnonvarojen kilpaileva käyttö, joka estää alkuperäiskansojen elinkeinojen menestymisen alueella.

Tukesin on arvioitava kullanhuuhtontahakemuksen vaikutukset suhteessa seuraaviin YK:n ihmisoikeuskomitean päätöksiin:

- Saamelaisten perinteinen elämänmuoto: saamelaiselle yhdessä ryhmänsä kanssa tulee turvata heidän perinteinen elämänmuotonsa elinkeinojen harjoittajana (Ilmari Länsman et al. vs. Suomen valtio, 1992).

- Saamelaisten perinteisten elinkeinojen modernit muodot: ihmisoikeuskomitea on vahvistanut sen, että KP-sopimuksen 27 artiklan tarkoittama kulttuurin harjoittamisen suoja koskee saamelaisten perinteisiä elinkeinoja, mutta myös näiden ammattien moderneja muotoja (Ilmari Länsman et al. vs. Suomen valtio, 1992).
- Saamelaisten perinteisten elinkeinojen kannattavuus: ihmisoikeuskomitea on kiinnittänyt Suomen valtion huomiota tapauksessa Ilmari Länsman et al. vastaan Suomen valtio, 1992, muun ohella siihen, että saamelaisyhteisön tulee pysyä elinvoimaisena myös tulevaisuuteen nähden. Vain saamelaisten kannattava perinteisten elinkeinojen harjoittaminen pitää saamelaisyhteisön elinvoimaisena. Pääväestön taloudelliset edut eivät saa uhata saamelaiskulttuurin harjoittamista.
- Aikaisempien toimenpiteiden vaikutus: myös alueella aikaisempien toimenpiteiden vaikutukset tulee ottaa kumulatiivisesti huomioon arvioitaessa vireillä olevan hankkeen vaikutuksia saamelaisten kulttuurinsa harjoittamisen mahdollisuuksiin (Äärelä ym. vs. Suomi, 1997). Tässä yhteydessä tulee huomioida mm. alueella aikaisemmin harjoitetun metsätaloustoiminnan ja muun kullankaivutoiminnan vaikutukset saamelaiskulttuuriin. Hakemuksen käsittelyn yhteydessä tulee selvittää kullankaivutoiminnan vaikutukset koko Hammas-tunturin paliskunnan poronhoitoon. Saamelaiskäräjät pyytää huomioimaan, että suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa (PHL 53 §).

Saamelaiskäräjät esittää, että hakemus voidaan hyväksyä, mutta kuitenkin huomioiden edellä mainitut hakemuksen puutteet ja epäkohdat lupamääräyksiin. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan toiminta hakemuksessa esitetystä laajuudessaan ei tule aiheuttamaan olennaista haittaa alueen saamelaisporonhoidolle ja kalastukselle.

Saamelaiskäräjien lausunto 20.12.2013

Koneellista kullankaivua on tarkoitus harjoittaa Ivalo Pearl IV (HL2012:0010) kullanhuuhdontalupa-alueella. Kullanhuuhdontatyö tapahtuu pienitehoisella imurilla, joka toimii 5 hv:n tehoisella moottoripumpulla. Jokipohjasoraa ja pohjakiviä käydään läpi noin 10-15 kuutiometriä vuodessa paljain käsin ja imurin avulla. Toiminta tapahtuu ainoastaan veden alla. Työ tulee tapahtumaan noin 0,5 – 1,5 aarin kokoisella alueella vuodessa.

Saamelaisten oikeudellinen asema

Saamelaiset ovat Suomessa alkuperäiskansa, jolla on oma kulttuuri, kieli ja elämänmuoto. Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisilla on saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään.

Saamelaiskäräjistä annetun lain (17.7.1995/974) 1 §:n 1 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on saamelaisten kotiseutualueella omaa kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin tässä laissa ja muualla laissa säädetään. Tähän itsehallintoon kuuluvia tehtäviä varten saamelaiset valitsevat vaaleilla keskuudestaan saamelaiskäräjät.

Saamelaiskäräjälain 5 §:n 1 momentin mukaan saamelaiskäräjien tehtävänä on hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat. Saamelaiskäräjälain 6 §:n mukaan saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia tehtäviinsä kuuluvissa asioissa kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä.

Perustuslakivaliokunta on linjannut, että saamelaisia koskeviin erityislakeihin tulee ottaa ns. saamelaiskulttuurin heikentämisen suoja kaivoslain ja vesilain esimerkin mukaisesti.

Asian tausta ja keskeinen lainsäädäntö

Kaivoslaissa on huomioitu saamelaisten oikeudet. Laissa tarkoitettu toiminta sovitetaan yhteen saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana turvataan. Yhteensovittamisessa otetaan huomioon myös, mitä kolttalaissa (253/1995) säädetään kolttaväestön ja -alueen elinolosuhteiden ja toimeentulo-mahdollisuuksien edistämisestä sekä kolttakulttuurin ylläpitämisestä ja edistämisestä (kaivoslain 1.4 §).

Lupaharkintaa ja luvan myöntämisen edellytyksiä ja esteitä koskee kaivoslain 6 luku. 50 §:ssä on määrätty erikseen luvan myöntämisen esteistä saamelaisten kotiseutualueella, kolttaluueella ja erityisellä poronhoitoalueella. Kullanhuuhdontalupaa ei jatkossa saa myöntää, jos luvan mukainen toiminta 1) yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa heikentäisi saamelaisten kotiseutualueella olennaisesti edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria, 2) heikentäisi olennaisesti kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja kolttaluueella tai 3) aiheuttaisi erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle. Lupa voidaan kuitenkin myöntää, jos este on mahdollista poistaa lupamääräyksen.

Saamelaiskäräjät pitää välttämättömänä sitä, että luvan myöntämisen yhteydessä tulee selvittää ja arvioida kumulatiivisia vaikutuksia saamelaiskulttuurille huomioiden kilpailevat maankäyttömuodot. Hakemuksen käsittelyn yhteydessä tulee selvittää hakemuksen mukaisen hankkeen vaikutukset koko Hammastunturin paliskunnan poronhoitoon sekä Ivalojokeen ja sen kalakantaan. Luonnollisesti kaikki poronhoidon kanssa kilpailevat maankäyttömuodot vaikuttavat saamelaisten perinteisten elinkeinojen taloudelliseen ja kulttuuriseen kannattavuuteen, mikä estää kyseessä olevan ympäristöluvan myöntämisen.

Saamelaiskäräjät edellyttää, että Tukes selvittää yllä esitetyn tavoin hakemuksen hyväksymisen vaikutukset saamelaisten perusoikeuksien toteutumiseen.

Saamelaiskäräjät kiinnittää huomiota kaivoslain 38 §:än, jonka mukaan lupaviranomaisen tulee saamelaisten kotiseutualueella selvittää yhteistyössä saamelaiskäräjien, alueen paliskuntien, alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen ja hakijan kanssa malminetsintäluvan, kaivosluvan tai kullanhuuhdontaluvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä harkita haittojen vähentämiseksi ja estämiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Tukesin lausuntopyynnöstä puuttuu selvitys siitä, miten viranomainen arvioi kaivoslain § 38 mukaisesti vaikutuksia saamelaiskulttuurille, millaisin kriteerein ja mitä se ottaa arvioinnissaan huomioon. Hyvän hallinnon mukaisesti olisi ensiarvoisen tärkeitä, että ennen kuin viranomainen tekee käytännön linjauksia lainsäädännön soveltamisesta se kuulee asianosaisia.

Saamelaiskäräjät kiinnittää huomioita myös perustuslakiin, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen (§ 22). Hallituksen esityksessä (309/1993 ja silloisen lain 16 §) perusoikeussäännöksen ottamisesta perustuslakiin todetaan, että säännös ulottaisi julkisen vallan turvaamisvelvollisuuden kansainvälisissä sopimuksissa turvattuihin ihmisoikeuksiin. Kansainvälisten ihmisoikeussopimusten sisältö määräytyy kansainvälisten valvontaelinten käytännöstä. Hallituksen esityksessä mainitaan nimenomaan Kp-sopimus ja Euroopan ihmisoikeussopimus Tukesin tulee ottaa huomioon lupaharkinnassaan huomioon YK:n ihmisoikeuskomitean ratkaisut ja suositukset.

Jatkossa saamelaiskäräjät pyytää Tukesia toimittamaan lausuntopyynnön yhteydessä kaivoslain § 38 mukaisesti tiedot hakemuksessa tarkoitetun alueen läheisyydessä olevista vastaavista voimassa olevista malminetsintäluvista, kaivosluvista tai kullanhuuhdontaluvista ja mitä saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana tärkeitä alueita hakemus koskee. Lain § 38 mukaisessa selvitystyössä ja lupaharkinnassa on 1 momentin 3 kohdan mukaan otettava huomioon muut saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana häiritsevät alueiden käyttömuodot (esimerkiksi metsätalous) hakemuksessa tarkoitetulla alueella ja sen läheisyydessä. Tällaista selvitystä Tukes ei ole laatinut.

Hakemuksen mukaisen toiminnan vaikutukset saamelaiskulttuuriin

Perustuslain 17 §:n 3 momentin tarkoittamana saamelaiskulttuurina pidetään vakiintuneesti mm. poronhoitoa, kalastusta, metsästystä (HE 309/1993 vp ja PeVL 32/2010 vp). Valtaus sijaitsee saamelaiskäräjälain 4 §:ssä tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella ja kuuluu poronhoitolain (848/1990) 2.2 §:ssä erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettuun alueeseen.

Valtaus sijaitsee Hammastunturin paliskunnan alueella. Koneellista kullankaivua on tarkoitus harjoittaa valtion maalla Ivalojoessa.

Ympäristön pilaantuminen on määritelty ympäristönsuojelulain (YSL) 3.1 §:n 1 kohdassa. Sillä tarkoitetaan sellaista ihmisen toiminnasta johtuvaa aineen, energian, melun, värinän, säteilyn, valon, lämmön tai hajun päästämistä tai jättämistä ympäristöön, josta aiheutuu vahingollisia seurauksia erikseen luetelluille kohteille kuten ihmisten terveydelle, luonnolle ja sen virkistyskäytölle, luonnonvarojen käyttämiselle, yleiselle tai yksityiselle edulle ja niin edelleen. Luonnon virkistyskäytöllä tarkoitetaan muun muassa marjojen ja sienten poimintaa tai riistaeläinten metsästystä. Luonnonvarojen käytön estyminen tai vaikeutuminen voi puolestaan tarkoittaa kalastuksen estymistä.

Ivalojoeksi on Inarijärven vaeltavan taimenen tärkein lisääntymisjoki. Inarijärven taimenkannasta noin 70 % on peräisin Ivalojoen vesistöstä (RKTL 2010). Vaeltavan taimenen lisääntymisalue ulottuu Ivalojoen pääuomasta Hammastunturin erämaa-alueen läpi Lemmenjoen kansallispuiston alueelle. Ivalojoen sivujoet ovat tärkeitä kutu- ja poikastuotantoalueita. Ivalojoen alaosa on tärkeä Inarijärvestä nousevan pohjasiiian kutualueita. Muualla jokivesissä ja järvilaajentumisissa esiintyy muita siikamuotoja. Harjus on yleinen kalalaji jokivesissä. Purotaimenkantoja löytyy yleisesti varsinaisen vaeltavan taimenen esiintymisalueiden ulkopuolella.

Ivalojoeksi on luonnonarvoiltaan arvokas joki. Ivalojoeksi, samoin kuin sen sivujoet, ovat matalia jokia ja erityisesti kuivina kesinä vesi voi olla todella alhaalla ja vaikutukset vedenlaatuun tulevat vähävetisessä joessa helposti. Raskasmetallipäästöjen vaikutukset ovat erityisen kielteisiä kalakannoille mm. pohjasiiialle. Kullankaivu lisää kiintoaineksen sedimentaatiota vaikuttaen vesiluontoon kielteisellä tavalla.

Imurointi joessa aiheuttaa todennäköisesti haitallisia muutoksia muun muassa kalakannoissa, veden laadussa ja joen virtauksissa, hankaloittaa perinteisten kalastustapojen harjoittamista ja niiden yhteisvaikutuksesta aiheuttaa olennaista haittaa saamelaisen kulttuuriin kuuluvalla kalastuselinkeinolle. Imurointi voi aiheuttaa veden samentumista ja siten mahdollisesti karkottaa paikallisia kalalajeja. Koneellisen kullankaivuun haitallinen vaikutus vesistöön ja sen eliöstöön olisi merkittävä.

Kalastus, metsästys ja keräily ovat saamelaisen perinteisiä elinkeinoja, joten niihin kohdistuvat vahingolliset seuraukset merkitsevät samalla myös haittaa saamelaiskulttuurille. Toiminnasta johtuvista päästöistä aiheutuva erityisten kulttuuriarvojen vähentyminen on myös pilaantumista (YSL 3.1 §:n 1 d-kohta). Ympäristönsuojelulain esitöissä (HE 84/1999 vp yksityiskohtaiset perustelut) todetaan kuitenkin, ettei kulttuuriarvojen suojele varsinaisesti kuulu ympäristönsuojeluun. Päästöistä aiheutuvan haitan tuleekin kohdistua kulttuuriarvoihin, joilla on erityistä merkitystä.

Saamelaiskulttuurin suoja ja erityinen asema perustuvat perustuslakiin ja kansainvälisiin sopimuksiin. Kyseisten kulttuuriarvojen suojelemisessa on kyse saamelaisten ihmis- ja perusoikeudesta, joten niillä on kiistämättä katsottava olevan sellaista erityistä arvoa, jota säännöksessä tarkoitetaan. Saamelaiskulttuuri perustuu lisäksi keskeisiltä osiltaan luonnon ja luonnonvarojen ekologisesti kestävään hyödyntämiseen, minkä vuoksi ympäristön pilaantumisen ehkäisemisellä on saamelaiskulttuurin kannalta erityistä merkitystä. YSL 2.4 §:n mukaan ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi on lisäksi noudatettava, mitä muussa laissa säädetään. Ympäristön pilaantumista on YSL 3.1 §:n 2 kohdan nojalla myös sellainen lainkohdassa tarkoitettu toiminta, josta aiheutuvista päästöistä aiheutuu haittaa luonnolle ja sen toiminnoille.

Saamelaiskäräjien esitys lupahakemukseen

Vesilain 2 luvun 8 § sisältää erityissäännöksen saamelaisten oikeuksien huomioon ottamisesta. Tämä on hankkeen toteuttamistapaa koskeva säännös. Sen mukaan saamelaisten kotiseutualueelle sijoittuva tai vaikutuksiltaan sinne ulottuva vesitaloushanke on toteutettava siten, että se ei vähäistä suuremmassa määrin heikennä saamelaisten mahdollisuuksia käyttää heille alkuperäiskansana kuuluvia oikeuksia pitää yllä ja kehittää kulttuuriaan sekä harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan.

Saamelaisten kotiseutualueeseen vaikuttavissa hankkeissa pitää selvittää saamelaisten oikeuksiin kohdistuvat vaikutukset jo lupaa haettaessa ja ottaa ne huomioon lupaharkinnassa. Saamelaiskäräjät kehottaa Tukesia sekä hakijaa näin toimimaan.

Saamelaisten oikeuksien turvaaminen ei kuitenkaan rajoitu vain vesilain 2 luvun 8 §:ään, vaan myös lupaharkintaa koskeva 3 luvun 4 § ja hankkeen toteuttamistapaa koskeva 2 luvun 7 § antavat suojaa saamelaisten oikeuksille.

Olenneista ei ole se, myönnetäänkö lupa vai ei, vaan se, että lupaprosessi täyttää hankkeelle vesi-lain 2 luvun 8 §:ssä asetetut velvoitteet, sekä mitä lupaehtoja lupapäätös sisältää. Saamelaiskulttuurin osalta tulee luvan sisältää konkreettisia lupaehtoja.

Saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n 1 momentin mukaan 3 kohdan mukaan viranomaiset neuvottelevat saamelaiskäräjien kanssa kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaisten kotiseutualueella kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsintää ja hyödyntämistä sekä valtion maa- ja vesialueilla tapahtuvaa kullanhuuhdonta.

Neuvotteluvaihtoehdon täyttämiseksi asianomaisen viranomaisen on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kuulluksi ja neuvotella asiasta. Asiasta on järjestettävä saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut ennen päätöksen antamista.

Lisäksi saamelaiskäräjät pitää tarpeellisena, että Tukes, saamelaiskäräjät ja kolttien kyläkokous pitäisi yhteisen kokouksen menettelytavoista, yhteistyöstä ja vaikutusten arviointien tekemisestä saamelaisten kotiseutualueelle kohdistuvien hakemusten käsittelyn osalta. Saamelaiskäräjät pitää tällaisen kokouksen järjestämistä hyvin tärkeänä, koska kyseessä on uuden lain soveltaminen ja saamelaisten kotiseutualueelle on tehty merkittävästi valtaushakemuksia. Saamelaiskäräjät toivoo, että Tukes kutsuu kokouksen koolle pikaisesti yhdessä sovittuna aikana, eikä valtaushakemuksista ja kullanhudontalupahakemuksista tehtäisi päätöksiä ennen kuin kokous on pidetty.

Hakemuksen käsittelyn yhteydessä tulee selvittää kullankaivutoiminnan vaikutukset koko Hammastunturin paliskunnan poronhoitoon. Saamelaiskäräjät pyytää huomioimaan, että suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa (PHL 53 §).

Tukesin tulisi ottaa kaivoslain käytännön toteuttamisen linjauksessa huomioon Rovaniemen hallinto-oikeuden päätökset 13/0266/1, 13/0269/1, 13/0268/1 ja 13/0267/1 ja niiden ratkaisuselosteet. Hallinto-oikeus oli erityisesti viitannut saamelaiskäräjien pyytämään neuvotteluun § 38 soveltamisen selvittämiseksi. Vaikka Tukes on valittanutkin päätöksistä, sen tulisi huomioida hovioikeuden ratkaisukäytäntö linjauksissaan siihen asti kun korkein hallinto-oikeus antaa lopullisen ratkaisunsa.

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan valtaus tulee aiheuttamaan olennaista ja pysyvää haittaa alueen saamelaisporonhoidolle. Saamelaiskäräjät vastustaa kullanhudontaluvan myöntämistä edellä esitetyin perusteluin.

6) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Hammastunturin paliskunnalle 28.9.2015
Hammastunturin paliskunta ei ole jättänyt lausuntoaan hakemuksesta.

7) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Metsähallitukselle 28.9.2015
Metsähallituksen lausunto 19.10.2015

Metsähallitus on antanut jo 28.11.2013 lausunnon Tukesille kyseisestä Tomi Kiviojan kullanhudontalupahakemuksesta HL2012:0010. Lisäyksenä aiemmin antamaansa lausuntoon Metsähallitus toteaa, että hakemusalue sijaitsee Hammastunturin erämaa-alueella, missä ei harjoiteta metsätaloutta. Lähialueella ei myöskään ole merkittäviä retkeilyreittejä tai -rakenteita.

Lausuntopyynnössään Tukes pyysi samalla kaivoslain 38 §:n nojalla myös Metsähallituksen perusteltua näkemystä alueen hallinnasta vastaavana viranomaisena hakemuksen mukaisen toiminnan vaikutuksesta saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan huomioiden alueen läheisyydessä olevat muut vastaavat luvat ja muut maankäyttömuodot.

Hallituksen esityksessä kaivoslaista todetaan, että arvioinnissa olisi lähinnä tarpeen kiinnittää huomiota saamelaiskulttuurin kannalta tärkeänä pidettävään poronhoitoon kohdistuviin vaikutuksiin.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä 4. helmikuuta 2015 (taltionumero 275, Saamelaiskäräjien valitus ympäristölupa-asiassa, joka koski koneellista kullankaivua) todetaan seuraavasti: "Nyt puheena olevassa asiassa on kysymys pienessä mittakaavassa tapahtuvasta kullankaivusta alueella, jota käytetään tähän tarkoitukseen vain osan vuotta ja silloinkin tiukkojen lupamääräysten puitteissa. Sanotulla toiminnalla ei aiheuteta haittaa saamelaiskulttuurille ja vaikutukset perinteiselle elinkeinolle, kuten poronhoidolle, kalastukselle, metsästykselle tai ympäröivälle luonnolle jäävät hyvin paikallisiksi."

Kyseisen kullanhuuhdentalupahakemuksen osalta Metsähallitus viittaa edellä mainittuun korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen.

Metsähallitus toteaa kuitenkin, että kaikkien Saariselkä - Kuttura - Ivalojoki - alueen kullanhuuhdentalupa-alueiden yhteisvaikutuksia saamelaiskulttuurin harjoittamiselle Metsähallituksen luontopalvelut ei osaa arvioida.

8) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Saamelaiskäräjille 28.9.2015
Saamelaiskäräjien lausunto 27.10.2015

Tukes on pyytänyt Saamelaiskäräjiltä lausuntoa otsikon mukaisesta kullanhuuhdentalupahakemuksesta Inarin kunnassa, saamelaisten kotiseutualueella. Hakemuksessa tarkoitettu alue sijaitsee Hammastunturin paliskunnan alueella. Hakijan tarkoituksena on harjoittaa kullan koneellista imurikaivua.

Tukesin lähettämässä lausuntopyynnössä todetaan, että "[e]nnen asian ratkaisemista Tukes varaa Saamelaiskäräjille mahdollisuuden selvittää hakemuksen mukaisesta toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, harkita mahdollisten haittojen vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi tarvittavat toimenpiteet sekä ottaa kantaa Saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n säädettyjen neuvottelujen tarpeellisuuteen". Korkein hallinto-oikeus (KHO) on kuitenkin vuosikirjapäätöksessään KHO:2014:111 (Dnro 2371/1/13 ja 2466/1/13, annettu 25.6.2014) linjannut, että kaivoslain 38:n 1 momentissa tarkoitettujen, saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana koskevien vaikutusten selvittäminen on Tukesin, ei Saamelaiskäräjien vastuulla.

Tukes ei ole kyseistä kullanhuuhdentalupahakemusta koskevassa lausuntopyynnössään arvioinut luvan mukaisen toiminnan vaikutuksia saamelaiskulttuuriin. Tukes on ilmoittanut lausuntopyynnönliitteessä kullanhuuhdontaan oikeuttavien lupien ja hakemusten määrän sekä luetellut muut saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana häiritsevät alueiden

käyttömuodot hakemuksessa tarkoitettulla alueella ja sen läheisyydessä, mutta ei ole arvioinut näiden yhteisvaikutusta saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin. Tukes ei ole myöskään tarkastellut edellä kuvattuja toimintoja ja niiden vaikutuksia saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin koko paliskunnan laajuudessa.

Korkein hallinto-oikeus on linjannut edellä mainitussa vuosikirjaratkaisussaan, että “[k]aivoslain 38§:n 1 momentissa mainitut tahot, kuten Saamelaiskäräjät, eivät voi estää lupa-asian ratkaisemista jäämällä passiivisiksi. Säännöksessä mainittujen tahojen jäädessä passiivisiksi selvitysvastuu jää Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on joka tapauksessa selvitettävä kaivoslain 38 §:n 1 momentissa tarkoitettut vaikutukset saamelaisten oikeuksiin alkuperäiskansana riippumatta siitä, onko Saamelaiskäräjät osallistunut yhteistyömenettelyyn.” (KHO:2014: 111:29.)

Tukesin Saamelaiskäräjille toimittama lausuntopyyntö ei vastaa Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan KHO:n vuosikirjapäätöksen linjausta. Lausuntopyyntö on pääosin samanlainen asiasisällöltään ja sanamuodoltaan kuin Tukesin ennen vuosikirjapäätöstä toimittamat lausuntopyynnot. Tukesin tulkinta kaivoslain toimeenpanosta saamelaisten kotiseutualueen lupaharkinnassa ei Saamelaiskäräjien mielestä vastaa KHO:n asettamaa linjausta. Myös Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on päätöksessään koskien kaivoslain (621/2011) mukaista kullanhuuhtontalupaa (annettu 22.5.2015, päätösnumero 15/0184/1) todennut seuraavaa:

“Asiassa on riidatonta, että saamelaiskäräjillä ei ole ollut käytettävissään kaivoslain 34 §:n 2 momentin 2 ja 6 kohdassa tarkoitettua riittävää aineistoa kullanhuuhtontaluvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvien vaikutusten arvioimiseksi kaivoslain 38 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Viimeksi mainittuun lainkohtaan perustuvan selvitysvelvollisuutensa nojalla Tukesin olisi ennen ratkaisun tekemistä tullut varmistaa, että mainitussa pykälässä tarkoitettut vaikutukset on asianmukaisella tavalla selvitetty ja arvioitu. Tähän nähden hallinto-oikeus kumoaa valituksenalaisen päätöksen ja palauttaa asian Tukesille uudelleen käsiteltäväksi. Tukesin on luparatkaisunsa perusteluissa hallintolain 44 ja 45 §:ien säännökset huomioon ottaen tuotava esille kaivoslain 38 §:n 1 momentissa tarkoitettun selvityksen merkitys lain 50 §:ssä tarkoitettun lupaharkinnan kannalta.”

Tukesin tulee selvittää kaivoslain 38 § :n mukaisesti kullanhuuhtontaluvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Vasta kyseisen selvityksen laatimisen jälkeen tulee Tukesin pyytää Saamelaiskäräjiltä, ja kolttialueella lisäksi Kolttien kyläkokoukselta, kaivoslain mukainen lausunto sekä järjestää tarvittavat neuvottelut. Kyseinen selvitys tulee saattaa Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen tietoon lausuntopyynnön yhteydessä. Selvityksen yhteydessä tulee toimittaa myös viranomaisten ja paliskuntien lausunnot Saamelaiskäräjien ja Kolttien kyläkokouksen tietoon.

Saamelaiskäräjät on toistuvasti esittänyt, että Tukes laatisi yhteistyössä Saamelaiskäräjien, Kolttienkyläkokouksen, ao. viranomaisten ja saamelaisten kotiseutualueen paliskuntien kanssa menettelyohjesäännöt, joissa sovitaan kaivoslain 38 §:n edellyttämistä

menettelytavoista, yhteistyöstä ja vaikutusten arviointien tekemisestä saamelaisten kotiseutualueelle kohdistuvien hakemusten osalta.

Vaikka Tukes ei ole ottanut Saamelaiskäräjien esitystä asianmukaisesti huomioon kaivoslain saamelaisia koskevien veloitteiden toteutumisen edistämiseksi saamelaisten kotiseutualueen lupaharkinnassa, on Saamelaiskäräjät nykyisen tilanteen ratkaisemiseksi aloittanut asiaa koskevat neuvottelut Kolttien kyläkokouksen ja saamelaisten kotiseutualueen paliskuntien kanssa. Nykyinen tilanne, jossa Tukes myöntää lähes poikkeuksetta kaivoslain mukaiset kullanhuuhtontaluvat ilman, että se olisi arvioinut lain edellyttämällä tavalla luvanmukaisen toiminnan vaikutukset saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin, on kestävä ja vaarantaa saamelaisen kulttuurin jatkuvuuden. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan on selvää, että uusia lausuntopyyntöjä ei tule lähettää eikä lupapäätöksiä tehdä saamelaisten kotiseutualueen osalta ennen kuin yhteisistä menettelytavoista saamelaisten kotiseutualueella on sovittu ja Tukesin lupaharkintakäytäntö vastaa kaivoslain ja KHO:n yllä viitatussa ennakkotapauksen vaatimuksia.

Tukesin lupaharkintakäytäntö ei vastaa kaivoslain ja KHO:n yllä viitatussa ennakkotapauksen vaatimuksia eikä arviota luvan mukaisen toiminnan vaikutuksista saamelaiskulttuurille ole tehty. Näin ollen Saamelaiskäräjät ei pysty tässä vaiheessa antamaan näkemystään lausuttavana olevista kullanhuuhtontalupahakemuksista. Lupahakemuksia ei voida ratkaista ennen kuin kaivoslain mukaiset selvitykset ja vuorovaikutusmenettelyt on tehty.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kannanotto lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin yksilöityihin vaatimuksiin.

Lupahakemusta käsiteltiin saamelaiskäräjien kanssa saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaisissa neuvotteluissa 31.3.2014. Neuvottelussa saamelaiskäräjät pyysi, että asiaan palattaisiin 22.4.2014 pidettävän saamelaiskäräjien hallituksen kokouksen jälkeen. Saamelaiskäräjät ilmoitti myöhemmin sähköpostitse, että saamelaiskäräjien hallituksen linjaus koneellista kullanhuuhtontaa koskien ei ole muuttunut, joten saamelaiskäräjien puolesta asiasta ei tarvitse pitää kokousta.

Saamelaiskäräjille on toimitettu selvityksen antamista varten kaikilta osin selkeä ja kattava aineisto saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana mahdollisesti häiritsevästä alueiden käyttömuodoista. Toimitettu aineisto sisälsi kaivosviranomaisen laatiman selvityksen karttaliitteineen, josta käy ilmi hakemusalue, sen läheisyydessä olevat vastaavat muut luvat ja maankäyttömuodot. Lisäksi Saamelaiskäräjille on toimitettu luettelo linkeistä, mistä selvityksen tausta-aineistoon voi tutustua sekä tarjouduttu pyynnöstä toimittamaan tausta-aineisto myös paperisena Saamelaiskäräjien käyttöön.

Lupaharkinta on tapahtunut kaivoslain 6 luvun mukaisesti. Lupaharkintaan sisältyy muun muassa toiminnasta ja muista lupa-alueen läheisyydessä olevista maankäyttömuodoista aiheutuvan yhteisvaikutuksen arviointi muun muassa saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin. Kaivoslain 33 §:n mukaan kaivosviranomaisen ratkaisee kullanhuuhtontalupia koskevat asiat.

Kyseessä oleva alue ei sijoitu koltta-alueelle tai sen läheisyyteen.

Muut lausunnoissa esitetyt seikat, joihin kaivosviranomaisella on toimivalta, on otettu päätöksessä huomioon lupamääräyksillä.

Muistutukset ja mielipiteet

Muistutuksia ja mielipiteitä ei ole jätetty.

Hakijan selitys

Hakija on muuttanut aluetta ja täydentänyt hakemusta erityisesti toiminnan vaikutuksista Natura2000-alueen suojeluperusteisiin 4.4.2013 saapuneella hakemuksella Lapin ELY-keskuksen ja Metsähallituksen antamien lausuntojen perusteella.

Päätösmaksu

Tämä päätös annetaan hakijalle maksutta

Perustelut: Hallintolaki (434/2003) 52 §

Asia on palautettu kaivosviranomaisen uudelleenkäsiteltäväksi.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta kaivoslain (621/2011) 162 §:n nojalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöksestä perittävästä maksusta voidaan valittaa samassa järjestyksessä kuin pääasiasta. Valitus aika on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä. Liitteenä olevasta valitusosoituksesta ilmenee, miten muutosta haettaessa on meneteltävä.

Päätöksestä tiedottaminen

Päätöksestä tiedotetaan kaivoslain (621/2011) 58 §:n mukaisesti. Lupapäätös liitteineen toimitetaan postitse hakijalle. Jäljennös päätöksestä toimitetaan niille, jotka ovat tätä erikseen pyytäneet sekä niille kunnille, ELY-keskuksille ja muille viranomaisille, joille asiasta sen käsittelyn aikana on annettu tieto tai joilta on pyydetty lausunto. Jäljennös päätöksestä toimitetaan myös saamelaiskäräjille ja paliskunnalle.

Päätöksen antamisesta ilmoitetaan niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

Päätöksen antamisesta kuulutetaan alueen kunnan ilmoitustaululla.

Sovelletut säännökset

Kaivoslaki (621/2011)

Asetus kaivostoiminnasta (391/2012)

Hallintolaki (434/2003)

Lisätietoja

Lisätietoja antaa Pasi Molkoselkä, puh. 029 5052 133, etunimi.sukunimi@tukes.fi

Terho Liikamaa
Ryhmäpäällikkö

Pasi Molkoselkä
Ylitarkastaja

LIITTEET

Liite 1. Valitusosoitus
Liite 2. Kartta alueesta (1:10 000)
Liite 3. Selvitys kullanhuuhtontaluvan myöntämisen esteistä
Liite 4. Ohjeet vakuuden asettamiseen
Liite 5. Panttaussitoumus

TIEDOKSI

Hammastunturin paliskunta
Inarin kunta
Lapin ely-keskus
Metsähallitus
Saamelaiskäräjät

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosa tässä päätöksessä tarkoitettusta alueesta sijaitsee. Toimivaltainen hallinto-oikeus on mainittu valitusosoituksen lopussa. Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen antopäivästä.

Valitusoikeus

Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden etua, oikeutta tai velvollisuutta asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset, saamelaiskäräjät sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ja kolttien kyläkokous sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- 1) päätös, johon haetaan muutosta
- 2) miltä kohdista päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- 3) perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- 4) valittajan nimi ja kotikunta
- 5) postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla).

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- 1) päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- 2) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- 3) asiamiehen valtakirja

Valituskirjelmän toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Postiin valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä. Hallinto-oikeudessa kirjaamon aukioloaika on klo 8.00–16.15. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa **oikeudenkäyntimaksu** 250 euroa. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (701/1993) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Toimivaltaisen hallinto-oikeuden yhteystiedot muutoksenhakua varten:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

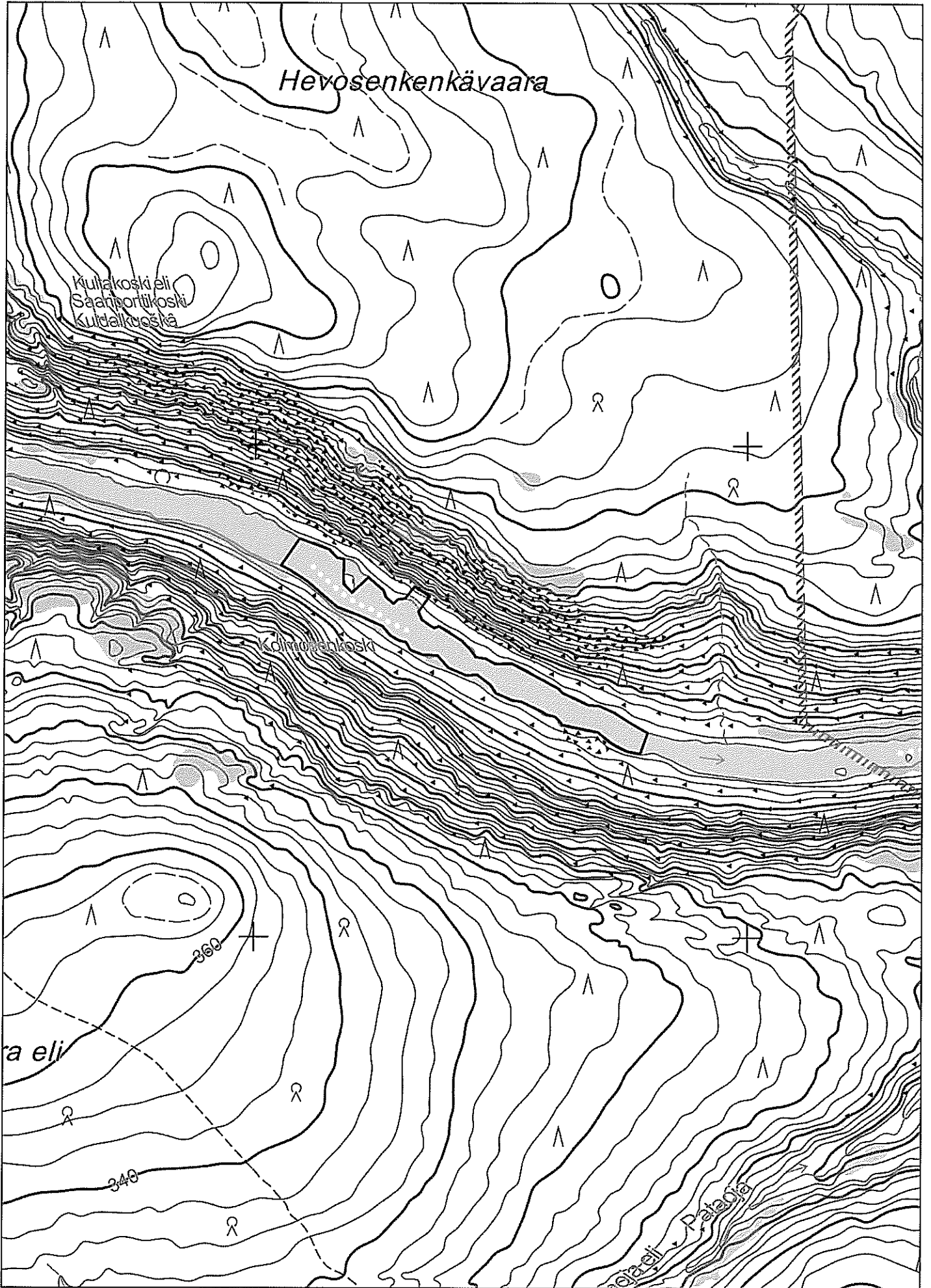
Käyntiosoite: Isokatu 4, OULU

Postiosoite: PL 189, 90101 OULU

Faksi: 029 56 42841

Sähköposti: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi

Puhelin: 029 56 42800 (vaihde)

Selvitys kullanhuudontaluvan HL2012:0010 mahdollisista myöntämisen esteistä

Yleistä kullanhuudonnasta

Kullanhuudonta on ollut pienenevä maankäyttömuoto koko 2000-luvun ajan. Esimerkiksi vuonna 2000 kullanhuudontaan oikeuttavia lupia on ollut voimassa yli 400, kun tällä hetkellä vastaava määrä on 168. Hakemuksia on vireillä 149. Hakemuksista 45 kpl on jatkohakemuksia tällä hetkellä voimassa oleville luvuille ja yhteensä 98 hakemusta on jatkohakemuksia hakemushetkellä voimassa olleille luvuille. (lähde: Kaivosrekisteri 25.1.2016). Lisäksi kullanhuudontaan varattujen alueiden keskikoko on pienentynyt uuden kaivoslain voimaantulon myötä noin 20%, koska lupa-alueen maksimikoko pieneni 7 hehtaarista 5 hehtaariin.

Kullanhuudonnan mahdollinen vaikutus saamelaiskulttuuriin selvitetään paliskunnittain, koska poronhoito on tärkeä osa saamelaiskulttuuria ja se on alueiden käytön kannalta herkkä elinkeino. Koska paliskuntien alueet on selkeästi rajattu aidoilla, kaivoslain mukaisen kullanhuudonnan vaikutukset saamelaiskulttuurille rajoittuvat pääasiallisesti sen paliskunnan alueeseen, jolla kullanhuudontaa harjoitetaan.

Kullanhuudontaluvan nojalla ei saa harjoittaa toimintaa, joka vaikuttaa vesistöön. Mikäli tällaista toimintaa on suunniteltu lupa-alueella harjoitettavan, tulee toimintaan olla ympäristö- tai vesilupa. Näissä luvissa toimivaltainen viranomainen on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Kullanhuudonnan mahdollinen vaikutus saamelaiskulttuuriin selvitetään paliskunnittain, koska poronhoito on tärkeä osa saamelaiskulttuuria ja se on alueiden käytön kannalta herkkä elinkeino. Koska paliskuntien alueet on selkeästi rajattu aidoilla, kaivoslain mukaisen kullanhuudonnan vaikutukset saamelaiskulttuurille rajoittuvat pääasiallisesti sen paliskunnan alueeseen, jolla kullanhuudontaa harjoitetaan.

Kullanhuudontaluvan nojalla ei saa harjoittaa toimintaa, joka vaikuttaa vesistöön. Mikäli tällaista toimintaa on suunniteltu lupa-alueella harjoitettavan, tulee toimintaan olla ympäristö- tai vesilupa. Näissä luvissa toimivaltainen viranomainen on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Lupa-alueen kuvaus

Kullanhuudontalupa-hakemusalue HL2012:0010 (5,0ha) sijoittuu Hammastunturin paliskunnan alueelle ja Hammastunturin erämaa-alueelle, Natura 2000-alueelle FI 130 0203 Hammastunturin erämaa.

Hammastunturin paliskunnan kokonaispinta-ala on noin 252000 ha, Hammastunturin erämaa-alueen pinta-ala on 182231 ha. Hammastunturin erämaa-alue on jaettu kahteen vyöhykkeeseen, syrjävyöhykkeeseen ja retkeily- ja luontomatkailuvyöhykkeeseen. Syrjävyöhykkeen, jonka pinta-ala erämaa-alueesta on noin 80%, yhtenä pääasiallisena tarkoituksena on saamelaiskulttuurin ja -poronhoidon turvaaminen.

Kullanhuudontalupa sijoittuu retkeily- ja luontomatkailuvyöhykkeelle.

Hammastunturin paliskunnan alueelle sijoittuu 42 kpl lainvoimisia kullanhuudontaan oikeuttavia lupia, pinta-alaltaan yhteensä noin 230 ha. Näistä kyseisen lupahakemuksen läheisyyteen (2 km säteellä alueesta) sijoittuu 13,8ha, 3 kpl). Molemmat alueen lähistöllä olevat lupa-alueet ovat olleet pääsääntöisesti kullanhuudontakäytössä vuosikymmenien ajan. Alueen läheisyyteen ei sijoitu vireillä olevia kullanhuudontalupa- tai muitakaan kaivoslain mukaisia hakemuksia.

Luvan mukaisen toiminnan kuvaus

Alueella on tarkoitus harjoittaa imurikaivua, vuotuinen käsiteltävä maamäärä on noin 15m³. Alueella on tarkoitus harjoittaa kullanhuuhtontaa vuosittain 1.7.- 31.8. välisenä aikana. Hakijalla on alueelle ympäristölupa Dnro PSAVI/40/04.08/2013, lupa on voimassa toistaiseksi. Toimivaltainen ympäristölupaviranomainen on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Muut häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitetulla alueella ja sen läheisyydessä

Alue on erämaalain (62/1991) mukainen erämaa-alue, jonka hoidossa ja käytössä on noudatettava hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma on päivitetty 17.12.2012 ja se on Ympäristöministeriön vahvistettavana.

Koko Hammastunturin erämaa-alueella on 28 kpl vuokra- ja käyttöoikeussopimuksia, joista 16 kpl liittyy porotalouteen. Kullanhuuhtonta-alueen läheisyydessä ei ole yhtään voimassa olevaa muuhun alueiden käyttömuotoon liittyvää sopimusta.

Yleisesti vuokra- ja käyttöoikeussopimuksista ja niiden myöntämisestä Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa todetaan seuraavaa:

Vuokra- ja käyttöoikeussopimusten laatiminen

- 1.) Metsähallitus jatkaa voimassa olevia käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia edellyttäen, että niiden käyttötarkoitus ei muutu erämaalain vastaiseksi.
- 2.) Metsähallitus voi luovuttaa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) mukaisia erityisen etuuden käyttöoikeuksia tukikohtan sijoittamista varten. Hakijan tulee täyttää rahoituslain kriteerit. Hakijan on oltava kuntalainen.
- 3.) Kalastuksen tai metsästyksen (muut kuin luontaiselinkeinojen harjoittajat) perusteella uusia tukikohtapaikkoja ei myönnetä.
- 4.) Poro- ja vuokrasopimusten tarpeisiin voidaan tehdä käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia. Uusien poroaitojen riistaturvallisuutta parannetaan mahdollisuuksien mukaan.
- 5.) Vanhoille käyttöoikeussopimuksettomille rakennuksille voidaan tehdä omistajan hakemuksesta käyttöoikeus-sopimus, mikäli rakennus on rakennettu ennen erämaalain voimaantuloa 1991, rakennus on asumiskelpoinen, rakennuksen omistaja on kuntalainen ja omistaja käyttää rakennusta metsästyksen, kalastuksen tai keräilyn tukikohtana. Rakennukselle on lisäksi hankittava kunnan myöntämä rakennus- tai toimenpidelupa.

Vaikka hoito- ja käyttösuunnitelma on vielä vahvistamaton, Metsähallitus noudattaa suunnitelman kohtia 1, 2 ja 4 myöntäessään vuokra- ja käyttöoikeussopimuksia alueelle.

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman tarkistamisen kaudelle 2006-2010 yhteydessä Metsähallitus on päättänyt, että erämaa-alueiden metsien hakkuista luovutaan, joten alueella ei harjoiteta metsätaloutta.

Pysyvien teiden rakentaminen on erämaa-alueelle laissa kielletty.

Lupa-alueen läpi kulkee Ivalojoen melontareitti. Muita retkeilyreittejä tai -kohteita alueen läheisyydessä ei ole.

Lupahakemusalueella tai sen läheisyydessä ei ole poronhoitoon liittyviä rakennelmia, eikä alue ole tunnettujen laidun- ja vasoma-alueiden lähellä.

Hammastunturin erämaa-alue on kuntalaisille merkittävä perinteinen metsästysalue. Lupametsästyspaine on alueella vähäinen. Metsästyspaine (kuntalaiset+lupametsästäjät) lupametsästysalueilla on ollut enimmillään 1,4 metsästysvuorokautta/km². Metsästys ajoittuu syksyyn, jolloin kullanhuuhdontatoiminta ei ole enää niin aktiivista.

Kun huomioidaan edellä kerrotut tosiseikat, kullanhuuhdontaluvassa annetut määräykset ja muualla lainsäädännössä ja muissa luvissa annetut velvoitteet, voidaan todeta, että kullanhuuhdontaluvan HL2011:0010 oikeuttamat toimenpiteet eivät yksin taikka yhdessä muiden vastaavien lupien ja edellä kuvattujen muiden maankäyttömuotojen kanssa heikennä olennaisesti saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan. Yhteisvaikutusta arvioidessa on huomioitu alueiden ja toimintojen kokonaismäärä, sijainti ja toiminta. Lisäksi alue on rajattu ja toimintaan tarvittavien lupien lupaehdot niin kyseisellä lupa-alueella kuin läheisyydessäkin turvaavat sen, että toiminnasta mahdollisesti aiheutuvat haitat ovat ajalliselta kestoaltaan ja sijainniltaan rajallisia, eivätkä olennaisesti haittaa saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan. Toiminnan rajoittuessa majoittumista lukuun ottamatta vesistöalueelle, vaikutukset poronhoidolle jäävät erittäin vähäisiksi ja kalastuksen osalta toimintaa ohjaa ympäristö- ja vesilupa. Siinä toimivaltainen viranomaisen on todennut, että luvan mukaisesti toimittaessa toiminnasta ei aiheudu merkittävää vesiympäristön muutosta.

Lisäksi hakija on osoittanut olevansa kelpoinen hakemaan kullanhuuhdontalupaa eikä hakemusalueella ole selvitysten ja saatujen lausuntojen perusteella muitakaan kaivoslaissa mainittuja luvan myöntämisen esteitä.

Aineistoa:

Kaivosrekisterin karttapalvelu (www.kaivostoiminta.fi/kartta)

Erämaalaki (<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1991/19910062>)

Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma

(http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Luonnonsuojelu/Hoidonjakaytonsuunnittelusuojelualueilla/Hammastunturi/Documents/Hammastunturi_Hks_VAHVISTETTAVAKSI_17122012.pdf)